

Rolnummer 4450
Arrest nr. 28/2009 van 18 februari 2009

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering, zoals ingevoegd bij artikel 9 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, gesteld door de Politierechtbank te Leuven.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en M. Melchior, en de rechters P. Martens, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 2 april 2008 in zake het openbaar ministerie tegen P. D.M. en M.E., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 8 april 2008, heeft de Politierechtbank te Leuven de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de bepalingen van artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering (ingevoegd bij wet van 21 april 2007, inwerkingtreding: 1 januari 2008) het gelijkheidsbeginsel, zoals vastgelegd in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat gestipuleerd wordt dat enkel de burgerlijke partij wordt veroordeeld tot het betalen van een rechtsplegingsvergoeding aan de beklagde, die rechtstreeks werd gedagvaard door deze burgerlijke partij, wjl de beklagde die vrijwillig verschijnt niet gerechtigd is op enige rechtsplegingsvergoeding; en waar diezelfde beklagde, als de zaak wordt beoordeeld in het kader van een burgerlijke procedure voor de burgerlijke rechter, altijd gerechtigd is op een rechtsplegingsvergoeding als hij het pleit wint, zelfs al verschijnt hij vrijwillig in zulke procedure ? ».

De Ministerraad heeft een memorie ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 19 november 2008 :

- is verschenen : Mr. J. Mosselmans *loco* Mr. P. Peeters, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers A. Alen en J.-P. Moerman verslag uitgebracht;

- is de voornoemde advocaat gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeshil*

Beklaagden voor het verwijzende rechtscollege zijn betrokken in een verkeersongeval waarvoor zij, voor onderscheiden feiten, door het openbaar ministerie werden gedagvaard. Op de inleidende zitting is de eerste beklagde ook vrijwillig verschenen voor andere feiten, die volgens de tweede beklagde en haar verzekeraar eveneens een inbreuk uitmaakten op de Wegverkeerswet.

De eerste beklagde wordt veroordeeld voor het feit dat hem door het openbaar ministerie ten laste wordt gelegd, doch die inbreuk wordt niet geacht van dien aard te zijn dat het ongeval daardoor is veroorzaakt. Een van de feiten die hem door de tweede beklagde en haar verzekeraar ten laste worden gelegd, wordt bewezen geacht, doch die verkeersinbreuk dient volgens het rechtscollege te worden aangezien als theoretisch want zonder oorzakelijk verband met de schade. De eerste beklagde wordt strafrechtelijk veroordeeld wegens het feit dat hem door het openbaar ministerie ten laste wordt gelegd, en voor een van de vier feiten die hem door de tweede beklagde en haar verzekeraar worden verweten, waarvoor hij evenwel niet burgerrechtelijk aansprakelijk wordt gesteld.

Met betrekking tot de rechtsplegingsvergoeding wijst de eerste beklagde erop dat hij om proceseconomische redenen vrijwillig is verschenen op de feiten die de tweede beklagde en haar verzekeraar hem door middel van een rechtstreekse dagvaarding ten laste wilden leggen, maar hiervoor dreigt te worden afgestraft. Indien de eisen van die partijen zouden worden afgewezen, zou hij immers de mogelijkheid verliezen om jegens elk van beiden een rechtsplegingsvergoeding te verkrijgen, vermits artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering bepaalt dat enkel de burgerlijke partij die rechtstreeks heeft gedagvaard en die in het ongelijk wordt gesteld, zal worden veroordeeld tot de betaling van de rechtsplegingsvergoeding aan de beklagde. Hij voert aan dat er een ongelijkheid bestaat doordat hij als vrijwillig verschijnende partij kan worden veroordeeld tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding aan de burgerlijke partijen indien zij hun eisen ingewilligd zien, terwijl het omgekeerde, ingevolge de tekst van artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering, niet mogelijk is in strafzaken, maar wel in een burgerrechtelijke procedure.

Het verwijzende rechtscollege gaat daarom in op het verzoek van de eerste beklagde om de hiervoor vermelde prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. Na te hebben gewezen op de *ratio legis* van artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering, gaat de Ministerraad eerst dieper in op de figuur van de vrijwillige verschijning in strafzaken. Die wordt volgens de Ministerraad gebruikt indien, zoals te dezen, ter terechtzitting feiten aan het licht komen die niet in de oorspronkelijke dagvaarding of in de verwijzingsbeschikking zijn begrepen. Volgens de Ministerraad is het in een dergelijk geval niet de burgerlijke partij, maar wel het openbaar ministerie dat bij gebreke van een vrijwillige tussenkomst, door middel van een rechtstreekse dagvaarding de bijkomende tenlasteleggingen aanhangig maakt voor de rechter.

Daaruit concludeert de Ministerraad dat bij gebreke van een vrijwillige verschijning van de eerste beklagde, zoals te dezen, het openbaar ministerie - en niet de burgerlijke partijen - zou hebben gedagvaard. In dat geval zou de burgerlijke partij evenmin een rechtsplegingsvergoeding hebben moeten betalen indien, zoals te dezen, de bijkomende tenlasteleggingen als ongegrond zouden worden afgewezen, nu in het geval dat de rechter een door het openbaar ministerie ingestelde vordering afwijst, de burgerlijke partij evenmin een rechtsplegingsvergoeding verschuldigd is aan de beklagde.

Dat uitgangspunt van de wetgever past volgens de Ministerraad in de zienswijze die het Hof ontwikkelde in het arrest nr. 57/2006 van 19 april 2006. In dat arrest oordeelde het Hof dat het verschil in behandeling tussen een beklagde en een burgerlijke partij op een relevant criterium berust : indien een vordering gegrond wordt verklaard staat het juridisch vast dat de beklagde een fout heeft begaan, terwijl bij een beslissing waarbij de eis van het openbaar ministerie wordt afgewezen, niet wordt aangetoond dat de burgerlijke partij een fout heeft begaan. Het spreekt voor zich dat het openbaar ministerie evenmin kan worden veroordeeld tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding aan de beklagde, omdat dit de onafhankelijkheid zou kunnen aantasten van het parket dat zou kunnen worden afgeschrikt in de vervolging omwille van de budgettaire gevolgen voor de overheid.

A.2. Het feit dat de beklagde in onderhavig geval vrijwillig verschijnt dan wel rechtstreeks wordt gedagvaard, maakt dan ook geen verschil, nu hij in geen van beide gevallen een rechtsplegingsvergoeding zou hebben verkregen van de burgerlijke partij. Enkel indien, per hypothese, de burgerlijke partij de beklagde rechtstreeks zou hebben gedagvaard, zou deze laatste recht hebben gehad op een rechtsplegingsvergoeding. Het gegeven dat de in het ongelijk gestelde burgerlijke partij uitsluitend in de gevallen zoals bepaald in artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering kan worden veroordeeld tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding, betekent geenszins dat de gevallen waarin een vrijgesproken beklagde geen aanspraak kan maken op een rechtsplegingsvergoeding, niet op een redelijke verantwoording berusten.

A.3. De vergelijking door de verwijzende rechter tussen een burgerlijk en een strafproces is niet pertinent, nu een strafzaak niet vergelijkbaar is met een burgerlijk geding : een strafzaak heeft betrekking op het algemeen belang en op de bestraffing van de niet-naleving van een door de wetgever vooropgestelde gedragsnorm, terwijl een burgerlijke zaak uitsluitend handelt over particuliere belangen.

A.4. Volgens de Ministerraad dient de prejudiciële vraag dan ook ontkennend te worden beantwoord.

- B -

B.1. De prejudiciële vraag betreft de bestaanbaarheid van artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering, ingevoegd bij de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat een beklagde slechts recht heeft op de rechtsplegingsvergoeding wanneer de burgerlijke partij hem rechtstreeks heeft gedagvaard en in het ongelijk wordt gesteld, en niet wanneer hij vrijwillig verschijnt en in het gelijk wordt gesteld, terwijl hij als verweerder in een burgerlijke procedure voor de burgerlijke rechter, in identieke omstandigheden, steeds recht heeft op de rechtsplegingsvergoeding, ook als hij vrijwillig verschijnt.

B.2. Artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering bepaalt :

« Ieder veroordelend vonnis, uitgesproken tegen de beklagde en tegen de personen die voor het misdrijf burgerrechtelijk aansprakelijk zijn, veroordeelt hen tot het betalen aan de burgerlijke partij van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek.

De burgerlijke partij die rechtstreeks heeft gedagvaard en die in het ongelijk wordt gesteld, zal veroordeeld worden tot het aan de beklagde betalen van de vergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek. De vergoeding wordt bepaald door het vonnis ».

B.3. Het is verantwoord dat de burgerlijke partij slechts tot de betaling van de rechtsplegingsvergoeding aan de vrijgesproken beklagde of aan de inverdenkinggestelde die een buitenvervolginstelling geniet, wordt veroordeeld wanneer zij zelf de strafvordering op gang heeft gebracht en niet wanneer zij haar vordering heeft doen aansluiten bij een door het openbaar ministerie ingestelde strafvordering of wanneer een onderzoeksgerecht de verwijzing van de beklagde naar een vonnisgerecht heeft bevolen, of ook wanneer de beklagde vrijwillig is verschenen. In die gevallen, indien de eisen van de burgerlijke partij « niet ingewilligd worden, kan ze [voor de strafprocedure] niet aansprakelijk gesteld worden

ten aanzien van de beklaagde en bijgevolg ook niet veroordeeld worden om die te vergoeden voor de procedurekosten die bij die gelegenheid zijn ontstaan » (*Parl. St.*, Kamer, 2006-2007, DOC 51-2891/002, p. 6).

Die situatie verschilt van die van een voor de burgerlijke rechter ingestelde procedure, die, ongeacht de wijze waarop zij wordt ingesteld, nooit een vordering is die wordt toegevoegd aan een strafvordering die, hetzij door het openbaar ministerie, hetzij bij een beschikking tot verwijzing, wordt ingesteld.

B.4. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering, zoals ingevoegd bij artikel 9 van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 18 februari 2009.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Bossuyt